

Корольчук Віктор Володимирович, старший науковий співробітник відділу організації науково-дослідної роботи Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник

ІНСТИТУТ ВИКРИВАЧІВ В УКРАЇНІ

В Україні корупція є однією з проблем, які потребують невідкладного розв'язання. Вона становить значну загрозу демократії, реалізації принципу верховенства права, соціальному прогресу, національній безпеці, становленню громадянського суспільства. Тому створення дієвої системи заходів запобігання корупції, розроблення комплексних заходів для протидії цьому явищу, виявлення та подолання її соціальних передумов і наслідків є одним із пріоритетів держави.

В Україні корупцією уражені майже всі органи влади, хоча антикорупційне законодавство в країні одне із найкращих та прогресивніших серед країн Євразії.

З метою вдосконалення правових та організаційних засад запобігання і протидії корупційним правопорушенням в Україні необхідно реалізація поступових та дієвих заходів Президента України, Кабінету Міністрів України, Верховної Ради України та спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції (органи прокуратури, органи Національної поліції України, Національне антикорупційне бюро України, Національне агентство з питань запобігання корупції).

Інститут викривачів можливо стане одним із найбільш важливим запобіжним заходом протидії виникнення та поширення корупції в Україні.

Викривач - це особа, яка добросовісно повідомляє про факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень. Викривачем може бути будь-яка особа, якій стало відомо про факти порушень антикорупційного законодавства.

Згідно зі ст. 53 Закону України «Про запобігання корупції», особа, яка надає допомогу в запобіганні та протидії корупції (викривач) - це особа, яка за наявності обґрунтованого переконання, що інформація є достовірною, повідомляє про порушення вимог цього Закону іншою особою [1].

Вказаним Законом встановлені вимоги, заборони та обмеження, порушення яких є правопорушенням, пов'язаним з корупцією. Зокрема, це обмеження щодо одержання подарунків, сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності, обмеження спільної роботи близьких осіб, вимоги щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, щодо подання декларацій осіб,

уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, щодо запобігання корупції в діяльності юридичної особи. За здійснення корупційних правопорушень та правопорушень, пов'язаних з корупцією, передбачена кримінальна, адміністративна або дисциплінарна відповідальність.

В Україні державний захист викривачів регулювався Законом «Про засади запобігання і протидії корупції», який був замінений Законом «Про запобігання корупції», що набрав чинності 26 квітня 2015 року.

Щоб інститут захисту викривачів в Україні запрацював повною необхідністю:

- створити доступні і безпечні, насамперед, зовнішні канали розкриття інформації (в тому числі запровадити санкції за порушення анонімності і конфіденційності викривача, утиски та переслідування з боку зазначених ним осіб);

- розповсюдити захист викривачів на не тільки розкриття інформації про корупцію та пов'язані з нею правопорушення, передбачені Законом про запобігання корупції, а і на розкриття інформації про всі незаконні дії;

- реформувати судові та правоохоронні органи для дійсного захисту викривачів державою; створити незалежний орган для розслідування повідомлень викривачів;

- розробити в законодавстві реальні процедурні механізми захисту, що зроблять чинні правові норми не лише декларативними а й ефективними [2].

Також розширити сферу діяльності викривачів зможе зареєстрований у Верховній Раді законопроект №4038а «Про захист викривачів і розкриття інформації про шкоду або загрозу суспільним інтересам», який зробить боротьбу із корупцією в Україні ефективнішою.

Аби змінити ставлення до викривачів та переконати людей інформувати про корупційні злочини необхідно стимулювати розвиток нових ідей у суспільстві, впливати на менталітет народу, займатися просвітництвом, давати громадянам в руки нові інструменти та заохочувати використовувати їх.

На основі викладеного, слід зазначити, що запровадження соціальних передумов запобігання та протидії корупції в Україні значно знизить рівень корупції в державних органах влади.

Високої ефективності у виявленні корупційних правопорушень можна досягти лише за умови тісної взаємодії правоохоронних органів із суспільством, а також комплексного вжиття відповідних антикорупційних заходів. Крім того, реалізація антикорупційних заходів повинна забезпечуватись належними законодавчими механізмами. Такий підхід відповідає базовим засадам формування антикорупційних стратегій у сучасному світі.

Список використаних джерел

1. Про запобігання корупції : Закон України від 14 жовт. 2014 р. № 1700-VII // Відомості Верховної Ради України. - 2014. - № 49. - Ст. 2056.
2. Захист викривачів корупції: як це працює в Україні та в світі / Ольга Тимченко і Олександр Калітенко. - «Transparency International Україна». URL: <https://www.radiosvoboda.Org/a/27118580.html>.